

УДК 339.976

ВИСОЦЬКА М.П.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Навчально-наукового інституту Міжнародних відносин
Національного авіаційного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЄС

Анотація. Досліджено розвиток регіональної політики Європейського Союзу, проаналізовано використання механізмів та інструментів досягнення цілей і реалізації основних принципів регіональної політики. Визначено головні напрямки використання механізмів та відмінності в залежності від країни регіонального об'єднання.

Ключові слова: регіональна політика, інструменти, механізми регіональної політики, економічна криза, економічне зростання, конвергенція.

Высоцкая М.П., к.е.н., доцент Доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу Навчально-наукового інституту Міжнародних відносин Національного авіаційного університету

ИССЛЕДОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕХАНИЗМОВ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЕС

Аннотация. Проведено исследование региональной политики Европейского Союза, проанализированы механизмы и инструменты достижения целей и реализации основных принципов региональной политики. Определены главные направления использования механизмов и отличия в зависимости от страны регионального объединения.

Ключевые слова: региональная политика, инструменты, механизмы региональной политики, экономический кризис, рост, конвергенция.

Vysotska M.P., Ph.D. in Economics, Associate Professor, Institute of International Relations, National Aviation University;

RESEARCHES OF MODERN MECHANISMS OF REGIONAL DEVELOPMENT OF THE EU

Abstract. It is studied the development of regional policy of the EU and analyzed usage of mechanisms and instruments of reaching aims and realization of main principles of regional policy. It is defined the main directions of using mechanisms and differences depending on the country of regional union.

The key words: regional policy, tools, mechanisms of regional policy, economic crisis, economic growth, convergence

Постановка проблеми. Розвиток регіональної політики у країнах ЄС є результатом тривалих процесів та обумовлено необхідністю вирішення важливих питань в господарській діяльності, соціальній сфері, екологічній ситуації та ін.. Розробка регіональної політики у країнах ЄС потребує дослідження основних компонентів регіональної політики та визначення механізмів та інструментів за допомогою яких реалізуються головні принципи європейської регіональної політики із врахуванням специфіки держав об'єднання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток регіоналістики здійснили роботи М. Кітінга, Дж. Лонгліна, Г. Свендсена, але перші дослідження деяких аспектів регіональної політики простежуються в теоріях кумулятивної причинності Г.Мюрдаля, поляризованого розвитку С.Полларда, А. Хіршмана, в неокейнсіанській теорії, неокласичній теорії Н.Паєлінка і П.Нійкампта, в теоріях міжнародної торгівлі Н.Ванхофа і Л. Клаасена, теорії агломерації, або просторової концентрації П. Кругмана, П. Ромера та ін.. Проблеми регіональної політики досліджують і українські вчені М.Долішній, В. Новицький, О.Нижник, Ю.Пахомов, С.Романюк, В.Чужиков[1-6].

Мета публікації полягає у дослідженні сучасних механізмів регіонального розвитку ЄС, використання яких залежить від етапу розвитку.

Виклад основного матеріалу. На базі досліджень кризових явищ початку ХХ ст.. виникла концепція, яка базувалась на ідеях розвитку економіки внаслідок коригування сукупного попиту, тому держава впливала на економічні коливання використовуючи бюджетно-податкові та монетарні механізми впливу. Разом з тим, в повоєнні роки виникає потреба використання наднаціональних механізмів і вперше в світі відбуваються інтеграційні процеси у вигляді Європейського об'єднання вугілля і сталі (СОВС) (1951 рік).

Об'єднання, в яке увійшли Франція, ФРН, Бельгія, Голландія, Люксембург та Італія, було наділене статусом самостійної юридичної особи, яка має правоздатність в міжнародних відносинах. Створювалася система інститутів, основна схема яких була згодом прийнята Європейським економічним співтовариством (ЄЕС). Окрім статей, присвячених практичним проблемам колективного управління сталеливарної і вугільною промисловістю, договір містив пункти, які викладали більш широкі і далекосяжні цілі, такі як сприяння

економічному розвитку, зростання зайнятості та підвищення життєвого рівня населення, підтримка мирних відносин, створення економічного співтовариства та ін. Регіональна політика у повоєнні часи проводилася з позиції «розумної достатності», оскільки як абсолютна відсутність регулювання так і прагнення досягти повної гармонії в межах існуючих ієрархічних зв'язків не може сприяти досягненню бажаного збалансування.

Наступним етапом у розвитку європейської економічної інтеграції стало підписання Договору про заснування Європейського економічного співтовариства (ДЄЕС) та Договору про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом), у Римі 25 березня 1957 р. Найбільш значним з точки зору інтеграції ринків зазначених раніше європейських держав, був Договір про заснування ЄЕС. Метою підписання цього договору було створення спільного ринку. Для її досягнення було передбачено низку заходів: усунення митних тарифів, кількісних обмежень або заходів, що мають еквівалентний ефект, встановлення загального митного тарифу і загальної торговельної політики щодо третіх країн, усунення перешкод до вільного руху факторів виробництва, затвердження загальної сільськогосподарської і загальної транспортної політики, координація економічної політики держав-членів.

Договір про європейські співтовариства (1957 р.) поряд з численними ініціативами та певними механізмами регулювання мав у своїй основі ще й ідею гармонізації регіонального розвитку, яка передбачала збалансований розвиток усіх регіонів Європейського співтовариства, але передусім тих, що відставали (*less-favoured regions*). Оскільки проголошення ідеї вирівнювання не могло обійтися без запровадження реальних механізмів та інструментів регулювання у 1958 р. в межах тодішнього інтеграційного формування було створено Європейський соціальний фонд (ESF), завдяки чому мільйони європейців пройшли перенавчання за новими професіями, отримали роботу з вищою заробітною платою. Упродовж 50 років фонд відіграв головну роль у реалізації тендерної, молодіжної і певною мірою - освітньої і технологічної політики.

На початку 60-х років стало постало питання стимулювання сільського господарства та планування випуску аграрної продукції. Ці та деякі інші функції було покладено на Європейський фонд забезпечення і гарантій у сільському господарстві (EAGGE), який було створено у 1962 р. Його роль, особливо Секції управління, у реалізації структурної політики ЄС була доволі значною, оскільки передбачалися застосування фінансових механізмів у розвитку аграрних територій і допомога фермерам у найменш розвинутих регіонах[7].

Подальші євроінтеграційні процеси були спрямовані на злиття органів управління ЄОВС, ЄЕС і Євроатому. Внаслідок цього у 1967 р. утворилась триєдина інтеграційна організація з офіційною назвою Європейські співтовариства, або Європейське співтовариство. 1973 року Великобританія і Данія вийшли з Європейської Асоціації Вільної Торгівлі (ЄАВТ) і приєдналися до ЄЕС. Також у 1973 р. до ЄС увійшла Ірландія.

В результаті утворення митного союзу у 1968 році були ліквідовані торгові обмеження у взаємній торгівлі, встановлено єдиний митний тариф по відношенню до третіх країн, почала проводитися активна політика в області конкуренції, прискорювався процес перетворення національних монополій в транснаціональні, впроваджена єдина сільськогосподарська політика.

В країнах Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) у 70-х роках існувало чимало проблемних регіонів, зокрема "старопромислових", які ще на початку ХХ ст. вважалися авангардними з огляду на їхню промислову спеціалізацію (чорна металургія, вугільна промисловість тощо), а наприкінці 60-х вже характеризувалися сталою тенденцією до занепаду. Ельзас та Лотарингія, за які впродовж багатьох років боролися Франція і Німеччина, стрімко наближалися до розряду депресивних, тому що застосування в ЄС матеріалозберігаючих технологій суттєво зменшувало попит на чорні метали, вугілля, кокс тощо. Ідея підтримки регіонів, що "потерпали" від науково-технічного прогресу, дуже швидко матеріалізувалася: у 1975 р. було створено Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), на який було покладено функції розвитку інфраструктури регіонів, стимулювання створення нових робочих місць (цю функцію нерідко критикували через дублювання її Європейським соціальним фондом), підтримки проектів місцевого масштабу тощо.

Важливим елементом подальшої інтеграції стало створення Європейської Валютної Системи (ЄВС), що почала функціонувати з березня 1979р., і перед якою були поставлені чотири головні цілі:

- досягнення валютної стабільності в межах ЄС;
- спрощення конвергенції процесів економічного розвитку;
- забезпечення стратегії зростання в умовах стабільності;
- стабілізація міжнародних валютних та економічних взаємовідносин.

Базовими елементами ЄВС стали: єдина розрахункова одиниця - ЕКЮ (ECU - European Currency Unit); тісна прив'язка валют одна до одної ($\pm 1,12\%$); створено Європейський фонд валютного співробітництва (ЕФВС) за рахунок об'єднання частини (20%) національних золотовалютних резервів країн-учасниць.

Завдяки цьому, країнам ЄС вдалося побороти валютну кризу початку 80-х років. Після подолання інфляції у 80-ті роки було відмінено обмеження з поточних фінансових операцій, а 1990 р. було введено режим вільного руху капіталів.

У 1985 році було підписано програму подальшого розвитку Європейського співтовариства і перетворення його в Європейський Союз ("Європа без кордонів"), а потім і досягнення цілковитої інтеграції. Ця програма набула чинності з 1 липня 1987 р. як Єдиний Європейський акт (або Маастрихтська угода) — угода про створення економічного і валютного союзу, про політичне співробітництво, формування нових інституційних (організаційних) структур.

З 1 листопада 1993 р. Європейське співтовариство перейшло у нову стадію економічної інтеграції і за рішенням держав і урядів країн-членів стало називатись Європейським Союзом. У межах ЄС було сплановано перехід і до політичної інтеграції — створення нової наддержави конфедеративного або федеративного типу. Поступово ЄС набуває рис єдиної державності, контури якої проступають в економіці, політиці і в соціальній сфері.

Найбільше протиріч на цьому шляху викликало введення спільної валюти. Створення валютного союзу було пов'язане з ступенем готовності держав до участі в ньому. Для цього ЄС визначило кілька умов-критеріїв:

1. Інфляція не може перевищувати рівень, існуючий у трьох державах-членах з найстабільнішими цінами, більш, ніж на 1,5 відсоткових пункти.
2. Розміри бюджетного дефіциту мають становити не більше, як 3% ВВП (ВНД) країни.
3. Коливання обмінних курсів національних валют (при відсутності їх девальвації у попередні 2 роки) має бути у межах, встановлених для європейської валютної системи ("+"; "-", 2,25%).
4. Норма довгострокового прибутку не повинна перевищувати 2% від середньої норми прибутку трьох членів ЄС, які мають найнижчу норму прибутку.
5. Національний борг не повинен перевищувати 60% ВНД.

Перед ЄВС були поставлені чотири головні цілі:

- досягнення валютної стабільності в межах ЄС;
- спрощення конвергенції процесів економічного розвитку;
- забезпечення стратегії зростання в умовах стабільності;
- стабілізація міжнародних валютних та економічних взаємовідносин.

Після невдалих спроб запровадження спільної валюти: у 1992, 1995 та 1997 роках, з 1 січня 1999 року почав функціонувати Європейський валютний союз, коли в безготівковий обіг була уведена єдина європейська валюта євро. Європейський Союз став першим і поки єдиним у світі регіональним об'єднанням, що перейшло до четвертої стадії економічної інтеграції (слідом за зоною вільної торгівлі, митним союзом та загальним ринком). У зв'язку з цим країни Євросоюзу передали Європейському центральному банку всі повноваження в області грошово-кредитної політики, включаючи рішення про розмір емісії грошових знаків і рівні ключової процентної ставки. Отже, країна, що вступає у валютний союз, втрачає можливість використання механізмів монетарної політики для антициклічного регулювання.

Слід зазначити, що інтеграційні процеси супроводжувались постійним розширенням об'єднання. У 1981 р. до ЄС увійшла Греція, 1986 р. — Іспанія. Португалія вийшла з ЄАВТ і приєдналась до ЄЕС у 1986 р. Три країни ЄАВТ — Австрія, Фінляндія та Швеція — стали повноправними членами ЄС у січні 1995 р., припинивши своє членство у ЄАВТ. Отже, у 1995 році до ЄС входили вже 15 країн.

Єдиний європейський акт (Single European Act, SEA) підписаний 1986 році вперше вніс значні зміни до основоположного Римського договору, фактично, відкрив шлях до формування єдиного ринку, визначив напрями політики згуртування (Cohesion Policy), яка й досі є пріоритетною і передбачає функціонування поліструктурної моделі соціально-економічного розвитку регіонів ЄС.

У 1988 р. Рада ЄС у Брюсселі ухвалює рішення про здійснення операцій по лінії Фондів солідарності (нинішня назва - Структурні фонди), для чого бюджетом відводилося 68 млрд. єкю.

Методологічною концепцією 90-х років ХХ ст. "Європа регіонів" стала неокейнсіанська модель розвитку. Основними цілями регіональної політики було зменшення контрастності в економіці регіонів, подолання територіальних диспропорцій, планування міграційних потоків тощо. Це сприяло гомогенізації європейського економічного простору, яка, проте, вже на початку ХХІ ст., після чергового розширення ЄС, виявилася, скоріше, незбутньою мрією європейців, аніж реальністю життя. У 2004 році відбулося приєднання Чехії, Венгрії, Польщі, Словаччини, Словенії, Естонії, Латвії, Литви, Кіпру, Мальти; у 2007 — Румунії та Болгарії; Хорватія приєдналася до ЄС у 2013 році.

У цей час діють три угоди, що припускають різний ступінь інтеграції усередині Євросоюзу: членство в ЄС, членство в зоні євро й участь у Шенгенській угоді. Членство в ЄС не обов'язково спричиняє участь у Шенгенській угоді. Не всі країни-члени ЄС входять у зону євро. Великобританія та Ірландія підписали Шенгенську угоду на умовах обмеженого членства. Великобританія Данія і Швеція не вступили до зони євро. Норвегія, Ісландія, Швейцарія і Ліхтенштейн не є членами ЄС, однак входять у Шенгенську зону.

Циклічність економічного розвитку, перехід країн Євросоюзу до неоліберальної моделі розвитку внесла серйозні корективи в розробку та реалізацію нової концепції регіональної політики, яка стала більш конкретною та прагматичною і максимально врахувала попередній досвід. З основних європейських документів зникла ідея гомогенності, натомість у них посилюється інтерес до регіонального планування, співпраці та кооперації регіонів. Але провідною метою європейської політики згуртування стали конвергенція усіх територій ЄС і посилення їхньої глобально-локальної конкурентоспроможності. Втім, навіть і тепер європейська регіональна політика суттєво відрізняється від американської, яка трактує втручання в регулювання регіонального розвитку з боку федерального чи локального уряду як неконституційну дію. Однак економічний розвиток регіонів ЄВС не є рівномірним. Загалом у ЄС налічується понад 40 несприятливих районів. Це окремі департаменти Франції, південь Італії, особливо острови Сардинія і Сицилія, більша частина Іспанії, а також Греція, Ірландія і Португалія. Рівень життя в найбільш розвинутих районах ЄВС у 2,5 рази нижчий. У найменш розвинутих економічних регіонах ЄВС створення відкритого ринку і посилення конкуренції може спричинити банкрутства, розорення, посилення безробіття[8].

Сучасна теоретична концепція регіональної політики ЄС і практичні заходи для її втілення перебувають у тісному кореляційному зв'язку. Методологічні підходи європейських регіоналістів дедалі більше ідентифікуються як суто інтеграційні, і це дає підстави стверджувати, що склалася не просто система європейських шкіл з регіональної економіки, а цілісна економічна інтеграційна наука, яка спирається на численні розробки, що мають системний характер і спрямовані на вдосконалення внутрішньої побудови ЄС, у тому числі її інституційності[9].

Останнє десятиріччя ХХ ст. характеризувалося подальшим удосконаленням політики регіонального розвитку. Зокрема, за Договором про ЄС, більш відомим під назвою "Маастрихтський" (1992 р.), було створено Фонд згуртування (Cohesion Fund) для підтримки проектів щодо транспортної системи й охорони навколишнього середовища, а вже Единбурзький саміт (грудень 1993 р.) Європейської Ради рекомендував Європарламенту виділити на реалізацію політики згуртування 200 млрд. єкю, що становило третину всього бюджету ЄС. Того ж року було створено так званий Фінансовий інструмент управління рибальством (FIFG), роль якого для приморських територій, що спеціалізувалися на виробництві морепродуктів, важко переоцінити. У цей період дістають підтримку численні ініціативи щодо євро регіонального співробітництва, розвитку комунікацій, обмінів, професійного навчання тощо, більша частина яких мала неабияке значення для подальшого зближення регіонів.

Початок ХХІ ст. ознаменував новий етап продукування теорій у царині регіоналістики; кожна з них пропонувала більш складні моделі впливу на локальний розвиток, у тому числі шляхом залучення на депресивні території венчурного капіталу, що мав інвестуватися перш за все в галузі "нової економіки". Фінансовий вплив останньої на регіональну динаміку виявився значно сильнішим, ніж численні гранти євроструктур. Нові технології дуже вплинули на характер руху капіталу і спровокували загострення мікрорегіональної конкуренції, адже за нових обставин конкурували вже не сільськогосподарські території, для яких з кожним роком виділялося дедалі більше дотацій, а міста, що пропонували інвесторам кращі умови для вкладення коштів, розвинуту інфраструктуру, вищу якість людського капіталу.

На сучасному етапі розвитку в ЄС використовують механізми загально-економічного регулювання, які впливають на поведінку багатьох економічних суб'єктів на певних територіях, для стимулювання економічного росту або підтримки проблемних регіонів: встановлюються знижені ставки податків на підприємництво, пільгові кредитні ставки, пільгові транспортні тарифи.

Ціллю застосування таких стимулів є підвищення конкурентоспроможності певних регіонів на національному й зовнішньому ринках. Наприклад, у Німеччині в 1997—1999 р. були відібрані 104 зони стимулювання — регіональні ринки праці, у яких заохочення інвестицій здійснювалось за допомогою податкових пільг. В 1998 р. сума цих пільг склала 107,9 млрд. марок (107,5 — у східних землях, 0,4 — у західні). Податкові пільги відіграють помітну роль також у Франції, Італії, Фінляндії й особливо в Греції. Пільги, виділені на збільшення зайнятості, практикуються в ряді європейських країн, однак органи ЄС заперечують проти довгострокового використання цих пільг, оскільки вони не відповідають принципам конкурентної політики.

Транспортні пільги у вигляді субсидій на тонну вантажу використовуються в Європі для фінансової підтримки перевезень між материком, острівними й заморськими територіями Франції, Іспанії, Португалії й Греції. Значення транспортних пільг збільшилося після вступу в ЄС Швеції й Фінляндії. ЄС дозволяє застосовувати транспортні пільги тільки в регіонах, де щільність населення становить менш 12,5 чел. на 1 кв. км.

Є великі розбіжності між країнами у використанні регіонально диференційованих макромеханізмів. При цьому в більшості країн склад і параметри механізмів регіональної політики досить часто переглядаються відповідно до змін макроекономічної політики й фінансових можливостей держави. Посилення в національній економічній політиці ідеології ринкового лібералізму (духу вільної конкуренції) супроводжується, як правило, скороченням регіональних пільг (наприклад, у Великобританії в епоху М. Тэтчер), посилення ж пріоритетів соціальної справедливості сприяє більше активному використанню регіональних макрорегуляторів. Центр вивчення європейської політики (м. Глазго, Великобританія) регулярно перевидає том "Регіональні стимули", у якому систематизуються застосовувані в країнах ЄС регіональні відхилення від загальнонаціональних економічних регуляторів.

Нова політика вирівнювання має посилити солідарність між країнами-членами ЄС і зробити економічно слабші регіони більш привабливими, інноваційними та конкурентоспроможними, де можна було б добре жити і працювати. З 1988 року ЄС інвестував 480 мільярдів євро у свої „менш благополучні” регіони. Близько 70% цих коштів пішли у регіони, де загальний рівень доходів населення був нижчий за 75% середнього рівня доходів у ЄС. У період з 2007 по 2013 рік інвестиції у вирівнювання склали 308 мільярдів євро. Політика вирівнювання сьогодні потрібна, як ніколи, відтак, вона має працювати ефективніше, ніж раніше. Політика вирівнювання охоплює близько половини населення ЄС і переважно більшість нових країн-членів[11].

У цілому в останні роки спостерігається загальна тенденція збільшення використання регуляторів адресного впливу, які застосовуються для безпосереднього впливу на діяльність суб'єктів регіональної економіки. Це пояснюється в основному двома обставинами: критичним відношенням до втрат доходів національних бюджетів і політикою ЄС по усуненню перешкод для ринкової конкуренції підприємств і регіонів.

Можна виділити два головних напрямки впливу: на працю й на капітал. З метою досягнення повної й ефективної зайнятості в регіоні, особливо при реструктуризації економіки, організується перепідготовка кадрів, виділяються субсидії й цільові кредити для створення нових робочих місць. Основними механізмами адресного впливу є різного роду інвестиційні гранти. Вони надаються на інвестиції в конкретні об'єкти, що сприяють економічному розвитку регіону, на розширення виробництва експортної продукції, на створення нових технологій і проведення НДДКР, на поліпшення якості управління. Найбільш високим пріоритетом у стимулюванні регіонального підприємництва є інноваційна діяльність, у тому числі створення малих високотехнологічних фірм, формування науково-дослідних парків при університетах, створення спеціальних інноваційних фондів.

Масштаби цільової фінансової підтримки приватних фірм для досягнення цілей регіональної політики, з одного боку, залежать від можливостей національного й регіонального бюджетів, з іншого боку, вони обмежуються вимогами здорової ринкової конкуренції, що припускає забезпечення рівних економічних умов для всіх учасників ринку.

На рис.1 представлено загальна схема реалізації поставлених цілей за допомогою відповідних інструментів та механізмів регіональної політики.

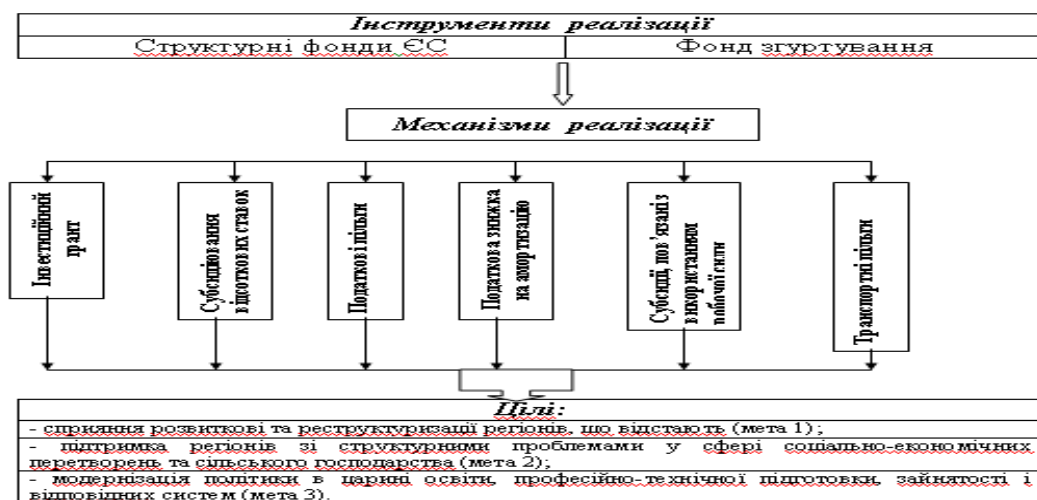

Рис.1. Схема реалізації поставлених цілей за допомогою відповідних інструментів та механізмів регіональної політики.

Механізми регіонального розвитку ЄС застосовуються країнами-членами через сформоване інституційне фінансове забезпечення, яке представлено такими фінансовими інструментами, як Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд згуртування.

Систематизовані відомості про використання різних механізмів регіональної політики в країнах ЄС представлено у табл. 1. Як бачимо, найпоширеніші інвестиційні гранти, а найменш — транспортні пільги.

Таблиця 1

Механізми економічного регулювання в країнах ЄС

Країни	Інвестиційні гранти	Субсидування відсоткових ставок	Податкові пільги	Податкові знижки на амортизацію	Субсидії, пов'язані з використанням робочої сили	Транспортні пільги
1	2	3	4	5	6	7
Австрія	x	x			x	
Бельгія	x	x			x	
Болгарія	x					
Великобританія	x	x		x	x	
Німеччина	x	x		x		
Греція	x	x	x	x		
Данія	x	x				
Ірландія	x				x	
Іспанія	x	x				
Італія	x	x	x		x	
Кіпр	x					
Латвія	x					
Литва	x					

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
Люксембург	x		x			
Мальта	x					
Нідерланди	x			x		
Польща	x					
Португалія	x	x				
Румунія	x					
Словаччина	x					
Словенія	x					
Угорщина	x					
Фінляндія	x		x			x
Франція	x	x	x	x	x	
Хорватія	x					
Чехія	x	x			x	x
Швеція	x					
Естонія	x					
Число країн, де використовують відповідний механізм	28	11	5	5	7	2

Механізми реалізації регіональної політики на національному та наднаціональному рівнях в ЄС мають певні відмінності в залежності від країни регіонального об'єднання. Однак, найпотужніший з усіх інструментів є інвестиційний грант. Субсидіювання відсоткових ставок найбільш використовують в країнах: Італія, Франція, Великобританія, Іспанія, Німеччина, Швеція, Бельгія, Греція, Португалія, Данія, Австрія. Податкові пільги-Фінляндія, Франція, Греція, Італія. Податкова знижка на амортизацію використовується країнами для розвитку інноваційних процесів, субсидії, пов'язані з використанням робочої сили в Австрії, Бельгії, Франції, Ірландії, Швеції, Великобританії. А транспортні пільги у Фінляндії та Швеції.

Висновки. Регіональна політика ЄС націлена на створення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності, економічне зростання, поліпшення якості життя і сталого розвитку та спрямована на зменшення значних економічних, соціальних та територіальних відмінностей, які все ще існують між регіонами Європи. Залишаючи ці відмінності в рамках інтеграційного економічного простору, є небезпека втрати спільного ринку та Євросистеми в цілому. Механізми регіонального розвитку ЄС застосовуються країнами-членами через сформоване інституційне фінансове забезпечення, яке представлено такими фінансовими інструментами, як Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд згуртування. Механізми реалізації регіональної політики на національному та наднаціональному рівнях в ЄС мають бути зорієнтовані на підсилення тих позитивних тенденцій регіонального розвитку, що зумовлені внутрішніми та враховують зовнішні чинники.

Список використаних джерел:

1. Keating M., Longlin J. The Political Economy of Regionalism. //London - Portland, Frank Cass, 1997. – 491 p.
2. Keating. The New Regionalism in //estern Europe. Territorial Restatcttuing and Political Change. Cheltenham, Edward Elgar Publishers, 1998. – 242 p.
3. Krugman, P., “Strategic Sector and International Competition”, 1987, in: Oxley, J. E. // Young, B.: Structural Change.
- 4.
5. Krugman P., Venabies A. The seamless word: a spatial model of international specialization and trade.// Mineo, MIT, 1997
6. Мюрдаль Г.Современные проблемы «третьего мира» / Г.Мюрдаль. —М.: Прогресс. —1972. —512 с
7. Romer P.M. Increasing returns and long run growth // Journal of Political Economy. – 1986. - № 94. – P. 1002–1037.
8. Кіш С. Регіони Європи на початку ХХІ століття /Є.Кіш//Політика і час. - 2007. - № 1. - С. 33-36.
9. Савченко О.Г. Економічний капітал банку як фактор стабільності банківських установ ЄС/ О.Г. Савченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – 2003. – № 39, частина І. – С. 261-264.
10. Максименко С., Студенніков І. На шляху до Європи: Український досвід єврорегіонів / С. Максименко, І. Студенніков // Київський центр Інституту Схід-Захід; ред. : - К.: Логос, 2000. - 69 с.
11. Чужиков В. Європейська модель ідентифікації регіональних асиметрій (соціальний аспект)/В. Чужиков //Україна: аспекти праці. - 2005. - № 6. - С. 33-38.
12. Чужиков В. Модернізація регіональної політики в ЄС /В. Чужиков //Економіка України. - 2008. - № 3. - С. 51-58.